

Žmonių sveikatinimui teikiamos pelkių ekosisteminės paslaugos: išteklių, naudojimas, perspektyvos

Ekosisteminės paslaugos – iš gamtos gaunama nauda žmonių gerovei ir ekonomikai. Dėl žmogaus antropogeninės veiklos (žemės ūkio chemizavimo, pelkių ir šlapių miškų sausinimo, rekreacijos) bei klimato pokyčių kinta pelkinių ekosistemų buveinės bei pelkių ekosistemų produktų kiekis (gydomosios durpės, vaistingieji augalai ir t.t.). Lietuva per paskutiniuosius 20 a. dešimtmečius prarado per du trečdalius buvusių pelkių: iš Lietuvoje esančių 22 geografinių rajonų, 8-ioose (36%) pelkių ekosistemos yra pažeistos arba sunaikintos. Kintant šioms ekosistemoms keičiasi ir jų galimybės teikti svarbias žmonėms sveikatinimo paslaugas. Todėl pelkių teikiamų ekosisteminių paslaugų įvertinimas antropogenizacijos ir klimato kaitos akvaizdoje yra itin aktualus. Tyrimo tikslas: Įvertinti pelkių ekosisteminių paslaugų panaudojimo galimybes žmonių sveikatinimui. Uždaviniai: 1. Išanalizuoti pelkių ekosistemos paslaugas ir pasiūlyti koncepciją, praplečiančią pelkių ekosisteminių paslaugų vertės žmonių sveikatinimui sampratą. 2. Apžvelgti pelkių ekosisteminių paslaugų ir sveikatinimo galimybių pasaulinę praktiką. 3. Įvertinti antropogeninių veiksnių ir klimato kaitos įtaką žmonių sveikatinimui svarbiems pelkių ekosistemų produktams. 4. Įvertinti pelkių ekosisteminių produktų išteklius ir jų panaudojimo žmonių sveikatinimui Lietuvoje perspektyvas. Atlikus pelkių ekosisteminių paslaugų panaudojimo galimybių žmonių sveikatinimui mokslinį tyrimą, turėtų paaiškėti integralus šių paslaugų vartojimo pobūdis, dabartinio naudojimo mastas bei dėsniumai ir prognozuojami išteklių bei jų pokyčiai klimato kaitos ir antropogeninio spaudimo poveikyje.

Wetland ecosystem services for human health: resources, applications, and future prospects

Ecosystem services are considered as nature-born benefits for human well-being and the economy. Wetlands play an important role in mitigating the negative effects of climate change by regulating GHG emissions and directly contributing to the EU's Green Deal. Human activities and climate change are altering these sensitive habitats. Lithuania lost more than two-thirds of its former wetlands, when wetland ecosystems have been damaged or destroyed in 8 (36%) of the 22 geographical regions in the last two decades of the twentieth century. The ability of these ecosystems to provide important human health services has been threatened. As a result, assessing the ecosystem services provided by wetlands in the face of anthropogenic pressures and climate change is of special importance. The main aim of this research is to evaluate the possibilities of using wetland ecosystem services for human health. The main objectives are: (1) To analyse wetland ecosystem services and propose a concept that expands the understanding of the value of wetland ecosystem services for human health; (2) to review the global practice of wetland ecosystem services and health opportunities; (3) To assess the impact of anthropogenic factors and climate change on wetland ecosystem products important for human health; (4) To evaluate the resources and perspectives of wetland ecosystem products and their use for human health in Lithuania. This research should reveal the integral usage of wetland ecosystem services, the scale and patterns of current use, projected resources, and their alterations in the context of climate change and anthropogenic pressures.